

دامستیک

انجمن علمی - دانشجویی گروه مهندسی علوم دامی دانشگاه تهران؛ بهار ۱۴۰۰

https://domesticsj.ut.ac.ir/article_82998.html

حیوانات خانگی

ماهی‌های آکواریومی؛ دسته‌بندی و معرفی چند نژاد بازاری پسند

[Aquarium fish, classification and introduction of several popular breeds]

سامان حسین آبادی^{۱*}، امین کاظمی^۲

^۱ دانشجویان کارشناسی گروه مهندسی علوم دامی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران، کرج، ایران

امروزه زندگی ماشینی فاصله میان انسان با طبیعت را به طور محسوسی افزایش داده است و بدون آن که خود متوجه باشیم در اثر عدم استفاده از جذابیت‌ها و امکانات طبیعت پیوسته دچار خستگی روحی و اعصاب هستیم. با توجه به این کمبودها، در صورتی که برخوردی با گیاهان و یا جانوران داشته باشیم، ناخودآگاه به سوی آن‌ها جلب شده و ممکن است ساعت‌ها محو تماشای آن‌ها شویم.

دسته‌ای از انسان‌ها شیفته طبیعت دنیای شگفت‌انگیز زیر آب هستند. دنیایی که مملو از عجایب و ناشناخته‌ها، مملو از گیاهان و جانوران کوچک و بزرگ و دنیایی مملو از نقش‌ها، رنگ‌های جذاب و خیره‌کننده است. به طور کلی طبیعت زیر آب، چنان آرامش بخش و شادی‌آفرین است که در سال‌های اخیر، در جامعه گرایش زیادی نسبت به آن به چشم می‌خورد. بنابراین آوردن این دنیای زیبا به محل زندگی به عنوان قسمتی از طبیعت، فقط در مقیاس بسیار کوچک، در مخازنی مخصوص، به نام «آکواریوم»، امکان‌پذیر است (ارجینی، ۱۳۷۹).

دنیای زیر آب و شگفتی جالب آن همیشه مورد توجه انسان‌ها بوده است و برخی از پژوهشگران عمر خود را وقف آن نموده‌اند. این علاقه به آرامش دریا و قرار دادن یک سمبل کوچک از طبیعت در کنار زندگی ماشینی امروزی، باعث شده است که افراد زیادی تمایل به خرید و استفاده از آکواریوم داشته باشند. با این وجود، در این سری از شماره نشریه علمی-ترویجی (حرفه‌ای) دامستیک، سعی بر این است که مطالبی در رابطه با ماهی‌های آکواریومی به اشتراک گذاشته شود که در ادامه به آن پرداخته خواهد شد.

*نویسنده مسئول: saman.hoseinabadi@ut.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۳/۱۱ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۲/۱۸ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۳/۲۰ تاریخ انتشار آنلاین: ۱۴۰۰/۰۳/۲۶

رفرنس‌دهی: حسین آبادی، س.، کاظمی، ا. ماهی‌های آکواریومی؛ دسته‌بندی و معرفی چند نژاد بازاری پسند. علمی-ترویجی (حرفه‌ای) دامستیک، ۲۰۱۴۰۰، ۷۴-۷۰.

AnimSSAUT

شکل ۱- فضای آکواریوم

ماهی‌های آکواریومی

ماهی‌ها طیف متنوعی از موجودات ساکن در آب را تشکیل می‌دهند که دارای مجموعه و به‌طور معمول ستون فقرات هستند. آن‌ها از طریق آب‌شش‌های مخصوص (روزنه‌هایی که روی پوست آن‌ها قرار دارند) نفس می‌کشند. بدن آن‌ها ساده و برای شنا کردن طراحی شده است و دارای باله‌هایی هستند که به آن‌ها امکان می‌دهد به سرعت درون آب شنا کنند.

دسته‌بندی ماهی‌های آکواریومی

مهمترین معیار در تقسیم‌بندی ماهی‌ها زیستگاه آن‌ها است. ماهی‌ها براساس زیستگاه خود به دو دسته تقسیم می‌شوند که عبارتند از: ماهیان آب شیرین و ماهیان آب شور. با این حال، علاوه بر زیستگاه در مقایسه بین ماهیان آب شور با ماهیان آب شیرین، تمایزهای قابل توجه دیگری نیز وجود دارد؛ از جمله تمایز فیزیولوژیکی که اصلی‌ترین عامل توانایی ماهی‌ها در انتخاب زیستگاه است. در واقع، تفاوت در فشار اسمزی میان مایعات درون بافتی و درجه شوری آب سبب این تمایز می‌شود.

میزان نمک در بافت‌های بدن یک ماهی آب شور کمتر از آبی است که در آن زندگی می‌کنند، که سبب به وجود آمدن یک فشار اسمزی به سمت محیط شده و به طور مداوم آب از بافت‌های بدن و پوست ماهی به سمت محیط جذب می‌شود. برای جبران آب از دست رفته و جلوگیری از کم آبی بدن، این ماهی‌ها مقدار زیادی از آب شور محیط اطراف خود را می‌نوشند. این در حالی

است که ادرار تولید شده توسط این ماهی‌ها کم است (فرشچی، ۱۳۶۰). در نقطه مقابل، میزان نمک بافت بدن یک ماهی آب شیرین بیشتر از آبی است که در آن زندگی می‌کند و در نتیجه آب به طور مداوم به بدن این دسته از ماهی‌ها از طریق پوست و آب‌شش‌های آن‌ها جریان می‌یابد و ماهی هیچ دلیلی برای نوشیدن آب اضافه ندارد. ماهی‌های آب شیرین کلیه‌های بزرگ‌تر و کاربردی‌تری دارند، به گونه‌ای که برای جلوگیری از انباشت آب در بدن، ادرار زیادی هم تولید می‌کنند (فرشچی، ۱۳۶۰).

دما و زیستگاه

ماهی‌های آب شیرین برای زندگی در طیف متنوعی از زیستگاه‌ها سازگار شده‌اند. برخی از گونه‌ها می‌توانند در دمای معتدل (۲۴ درجه سانتی‌گراد) زنده بمانند، در حالی که برخی دیگر در دمای بین پنج تا ۱۵ درجه سانتی‌گراد رشد می‌کنند. ماهی‌های آب شیرین در تالاب‌های کم‌عمق، دریاچه‌ها و رودخانه‌ها، جایی که شوری آب کمتر از ۰/۰۵ درصد است، یافت می‌شوند. همچنین، ماهی‌های آب شور نیز در زیستگاه‌های مختلف از اقیانوس‌های سرد قطب جنوب و قطب شمال تا دریاچه‌های گرمسیری یافت می‌شوند. زیستگاه‌هایی که بیشتر برای ماهی‌های آب شور مناسب هستند شامل صخره‌های مرجانی، حوضچه‌های نمکی، جنگل‌های حرا و اعماق دریا هستند و در هر یک از این زیستگاه‌ها گونه‌های متفاوتی از ماهی‌ها رشد و نمو می‌کنند (sciencing.com).

فرشته ماهی کورال بیوتی (Coral Beauty Angelfish)

شکل ۳- فرشته ماهی کورال بیوتی

فرشته ماهی کورال بیوتی رنگارنگ، یک ماهی کوتوله محبوب است که به راحتی با زندگی در آکواریوم سازگار می‌شود. به دلیل رنگ‌های درخشان، سازگاری بالا، قیمت پایین و در دسترس بودن، گونه مورد علاقه آکواریوم داران است. این ماهی معمولاً به اندازه دیگر ماهی‌های پرخاشگر، تهاجمی نیست؛ اما برخی از نمونه‌هایی که جفت نیستند، ممکن است در آکواریوم‌های کوچک‌تر تهاجمی باشند، خصوصاً اگر برای مدتی در مخزن نگهداری شده باشند (thesprucepets.com).

فرشته ماهی شعله یا آتشین (Oricula Centropyge)

شکل ۴- فرشته ماهی شعله یا آتشین

فرشته ماهی شعله که از آن به عنوان فرشته ماهی ژاپنی نیز یاد می‌شود، معمولاً به دلیل سازگاری سریع‌تر و راحت‌تر با محیط آکواریوم به عنوان یکی از مناسب‌ترین ماهی‌های آکواریوم‌ها شناخته می‌شود. این ماهی‌ها بهتر است به صورت تکی یا در کنار ماهی‌های دیگر که کمتر پرخاشگر هستند، نگهداری شود (thesprucepets.com).

تفاوت اندازه

اندازه ماهی‌های آب شیرین از ماهی‌های فیلیپینی (با طول کمتر از یک اینچ) گرفته تا ماهیان خاویار سفید (که تقریباً ۱۵۰۰ کیلوگرم وزن دارند) متفاوت است. در رابطه با ماهی‌های آب شور، ماهی گپی جزایر مارشال (که ابعاد آن حداکثر یک سانتی‌متر است) کوچک‌ترین و وال کوسه (که طول آن به طور متوسط ۱۲/۵ متر و وزن آن بیش از ۲۱/۵ تن است) بزرگ‌ترین ماهی‌های این دسته را تشکیل می‌دهند (sciencing.com).

در ادامه به طور مختصر به معرفی ۲۰ نژاد محبوب ماهی‌های آب‌های شور و شیرین پرداخته شده است که می‌تواند برای علاقه‌مندان به ماهی‌های آکواریومی مفید باشد.

معرفی ماهی‌های آب‌شور

دلک ماهی اسلاریس (Ocellaris Clownfish)

شکل ۲- دلک ماهی اسلاریس

دلک ماهی یکی از محبوب‌ترین ماهی‌های دریایی است که می‌توان در یک آکواریوم خانگی از آن‌ها نگهداری نمود. یکی از ویژگی‌های دلک ماهی این است که، حتی اگر در یک آکواریوم بزرگ قرار گیرد، به محض استقرار در قلمرو خود، به ندرت از آن منطقه دور می‌شود. اگر خانه خود را در گوشه‌ای از مخزن با عرض ۱۲۰ سانتی‌متر قرار دهد، به ندرت در گوشه‌های دیگر مخزن دیده می‌شود. نمونه‌های پرورش‌یافته این ماهی در محیط آکواریوم به آسانی در فروشگاه‌ها یافت می‌شود. همچنین این ماهی‌ها به خوردن غذاهای دستی عادت داشته و به سرعت با محیط سازگاری پیدا می‌کنند (thesprucepets.com).

پروانه ماهی اوریکا (Auriga Butterflyfish)

شکل ۵- پروانه ماهی اوریکا

پروانه ماهی اوریکا را پروانه ماهی رشته‌ای یا نواری نیز می‌نامند. این پروانه ماهی یکی از بهترین نوع ماهی‌ها برای نگهداری در آکواریوم‌ها است. با توجه به اینکه ماهی‌های آرامی هستند، با فراهم کردن محیطی دارای پناهگاه‌های مناسب، می‌توانند همراه با ماهی‌های غیرتهاجمی به خوبی در یک آکواریوم زندگی کنند (thesprucepets.com). در تغذیه این ماهی‌ها از میگوی آب شور، خوراک آماده، خوراک‌های یخی و خوراک‌های گیاهی می‌توان استفاده کرد. این گونه از پروانه ماهیان نسبتاً سازگاری بالایی با محیط دارند. همچنین در محیط اقیانوس در میان تپه‌های مرجانی و سنگ‌ها یافت می‌گردد (thesprucepets.com).

کرومیس سبز و آبی (Blue/Green Reef Chromis)

شکل ۶- کرومیس سبز و آبی

نگهداری از این نوع ماهی‌ها ساده است، جدای از سطح حرفه‌ای بودن، آکواریوم داران علاقه‌ی خاصی به پرورش یا نگهداری از این ماهی‌ها دارند. این ماهی‌ها با انواع گونه‌های ماهی و نرم‌تنان و تپه‌های مرجانی قابل نگهداری می‌باشند. با توجه به این که این ماهی‌ها همه‌چیز خوار هستند؛ لذا، می‌توان از انواع خوراک‌های مناسب ماهیان آب شور نظیر میگو، پولکی و غذاهای منجمد جهت تغذیه این گونه استفاده کرد. این نژاد از ماهی‌ها، می‌توانند بین هشت تا ۱۵ سال در آکواریوم زنده بمانند. در محیط طبیعی به صورت گروهی یا دسته جمعی بین ریف‌های شاخه‌ای همچون اکروپوراها (Acropora millepora) زندگی می‌کنند. در آکواریوم نیز می‌توان به صورت دسته‌های کوچک آن را نگهداری کرد (parsipet.ir).

معرفی ماهی‌های آب شیرین

پلاتی میکی موس آبی (Blue Mickey Mouse Platy)

شکل ۷- پلاتی میکی موس آبی

ماهی پلاتی میکی موس آبی دارای بدنی آبی رنگ به همراه نقاطی تیره رنگ بر روی دم و کناره‌های بدن است. رنگ بدن این ماهی گاه‌ا متماثل به نقره‌ای نیز می‌تواند باشد. این ماهی از تکثیر گزینشی سایر گونه‌های پلاتی به وجود آمده است. از آنجا که ماهی‌های گونه پلاتی، مولد خوبی هستند، بسیاری از علاقه‌مندان فقط با یک جفت ماهی شروع به پرورش و نگهداری از ماهی‌ها می‌کنند که اغلب در مدت زمان کمتر به تعداد زیادی ماهی تکثیر می‌شوند. میکی موس پلاتی به دلیل الگوی رنگی بسیار مشخصی که در پایه دم آن‌ها قرار گرفته است، نام‌گذاری شده‌اند (thesprucepets.com).

گویی (Guppy)

شکل ۸- گویی

گویی‌ها سنگ بنای سرگرمی آکواریوم‌های کوچک هستند. این ماهی‌ها نسبت به دیگر گونه‌های زنده دارای سرعت تکثیر بالاتری هستند. همچنین، آکواریوم‌های گویی اغلب از فرزندان حاصل از تولیدمثل مکرر انباشته می‌شوند. بهترین مهارتی که هر آکواریوم‌دار گویی می‌تواند بیاموزد، تشخیص تفاوت بین جنس نر و ماده برای جلوگیری از انفجار جمعیت در آکواریوم خود است (thesprucepets.com).

علاوه بر این، این ماهی‌ها بسیار صلح‌جو بوده و از این رو توصیه می‌شود تا با گونه‌های مشابه و یا ماهیان صلح‌جوی هم اندازه نگهداری شوند. این ماهی‌ها در آب‌های اسیدی با پارامترهای پایدار زندگی می‌کنند (parsipet.ir).

دانیو ابر سفید کوهستانی (White Cloud Mountain Minnow)

شکل ۱۱- دانیو ابر سفید کوهستانی

دانیو ابر سفید کوهستانی، گونه دیگری از ماهی‌های کوچک هستند که نیازی به دمای بالای آب آکواریوم ندارند. این ماهی‌ها در آب‌های معتدل و در کنار ماهی‌های دانیو آبی و ماهی‌های قرمز به خوبی زندگی می‌کنند. وجود این ماهی‌ها در برخی از مجموعه‌های آکواریومی که تمرکز آن‌ها روی گیاهان است (نه لزوماً ماهی)، متداول است. بهتر است در دکوراسیون ماهی ابر سفید کوهستانی از غارها و تخته سنگ‌های غار شکل استفاده شود، تا ماهی با اختفا در آن‌ها آرامش بیشتری داشته باشد. شدت نور آکواریوم دانیوها بهتر است کم باشد تا تأثیری بر جلوه‌گری آن‌ها نداشته باشد (thesprucepets.com).

در شماره بعدی این نشریه، تلاش بر این خواهد بود تا در رابطه با زوایای دیگری از نحوه نگهداری و پرورش ماهی‌های آکواریومی صحبت شود.

منابع

- ارجینی، م. (۱۳۷۹). "آکواریوم (نمادی از طبیعت زیر آب)". انتشارات نقش‌مهر، چاپ اول، تهران، ایران.
- فرشچی، ع. (۱۳۶۰). "آکواریوم به زبان ساده". انتشارات نوبهار، چاپ اول، تهران، ایران.

<http://www.parsipet.ir>

<https://www.thesprucepets.com>

<https://sciencing.com>

Publisher Note

Animal Science Students Scientific Association, Campus of Agriculture and Natural Resources at the University of Tehran

Submit Your Manuscript:

https://domesticstj.ut.ac.ir/contacts?_action=loginForm

دانیو آبی (Cosmic Blue Zebra Danio)

شکل ۹- دانیو آبی

یکی دیگر از محبوب‌ترین ماهی‌های آب شیرین که جزء بهترین ماهی‌های آکواریومی نیز به حساب می‌آید، ماهی‌های زبرا دانیو با نام علمی *Danio rerio* هستند. این ماهی‌های راه‌راه و کوچک، یکی از محدود ماهی‌هایی هستند که در آکواریوم به گرما احتیاج ندارند. گونه‌های مختلفی از دانیو در بازار حیوانات خانگی با انواع مختلف طرح و رنگ موجود است. اگر به درستی از این ماهی‌ها مراقبت شود، می‌توانند تا پنج سال عمر کنند و در نهایت که به رشد پایانی خود برسند که معمولاً بین هفت تا ده سانتی‌متر طول خواهند داشت. مراقبت و نگهداری از این ماهی‌ها بسیار آسان است؛ به طوری که برای نگهداری توسط افراد تازه‌کار یک گزینه بسیار مناسب محسوب می‌شود (parsipet.ir).

تترای نئون (Neon Tetra)

شکل ۱۰- تترای نئون

تترا نئون را معمولاً به عنوان جواهر آکواریوم‌های آب شیرین می‌نامند و یکی از محبوب‌ترین ماهی‌های آب شیرین با بدنی به رنگ‌های آبی و قرمز است. توصیه می‌شود این ماهی به صورت گروهی نگهداری شود (به تعداد شش عدد یا بیشتر) چون هم سبب زیبایی آکواریوم می‌شود و هم زندگی گروهی به ماهی حس امنیت می‌دهد. در غیر این صورت، نگهداری در جمعیت‌های کمتر موجب ایجاد حس خطر و استرس در ماهی می‌شود. این ماهی‌ها بومی رودخانه‌های آمریکای جنوبی هستند. تترا نئون‌ها محیط‌هایی با نور کم و نیز محیط‌هایی که انباشته از گیاهان باشند را ترجیح می‌دهند. این ماهی‌ها تمایل زیادی به شنا کردن در سطوح میانی آب دارند.